Ministerie van Justitie en Veiligheid

MRb

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beslisnota bij Kamerbrief verzamelbrief Jeugdbescherming

Datum
18 oktober 2023

Projectnaam
Jeugdbescherming

Ons kenmerk
4893897

1. Aanleiding

In aanloop naar het Commissiedebat Jeugdbescherming op woensdag 25 oktober stuurt u – gezamenlijk met de staatssecretaris van VWS – een brief waarin u de Kamer informeert over ontwikkelingen op jeugdbeschermings-onderwerpen en u een aantal moties en toezeggingen afdoet.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om uw akkoord te geven op:

- de inhoud van de voorliggende verzamelbrief Jeugdbescherming
- na uw akkoord verzending van de brief aan de Tweede Kamer op woensdag 18 oktober.

3. Kernpunten

De brief gaat in de volgende onderwerpen:

- Afspraken over een landelijk tarief voor kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.
- De voortgang van de verbetering van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming.
- De beleidsreactie op het rapport *Eindevaluatie Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen*
- De beleidsreactie op het rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid *Het kind van de rekening. Waarom door de toeslagenaffaire gedupeerde gezinnen te maken kregen met een kinderbeschermingsmaatregel*.
- De aanbieding van het rapport van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd *Toezicht op certificering van jeugdbescherming en jeugdreclassering door het Keurmerkinstituut* en de beleidsreactie op dit rapport.
- De stand van zaken van een aantal andere maatregelen en acties die zijn ingezet om de uitvoering van de jeugdbescherming te verbeteren en de invulling van enkele toezeggingen aan de Kamer.

Een conceptversie van deze brief is eerder aan u voorgelegd. Ten opzichte van die versie zijn aan de brief toegevoegd: een inleidende tekst, de verdeling van de voorjaarsnotamiddelen, de afspraken over een landelijk tarief, passages over complexe scheidingen en over een handreiking voorrang bij het inzetten van

schaarse jeugdhulp. Afsluitend is een reactie toegevoegd op de publicatie Signalen Jeugdbeschermingsketen van de IGJ (verschijnt 18 oktober).

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
18 oktober 2023

Ons kenmerk
4893897

Inhoudelijke toelichting landelijk tarief

- In de brief van 24 januari 2023 aan de Tweede Kamer heeft u toegezegd om gezamenlijk met gemeenten en GI's de mogelijkheden en consequenties van een landelijk tarief uit te werken alsmede te onderzoeken welke bekostigingsvorm (b.v.: p*q of lumpsum) daarbij het meest passend is.
- Het adviesbureau KPMG is ingezet om onafhankelijk onderzoek te doen naar de gemiddelde kostprijs van de kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Tezamen met het door het onafhankelijke adviesbureau Significant opgestelde reële urennorm voor de kinderbeschermingsmaatregelen vorm dat een goede basis voor reële landelijke tarieven.
- Er is geen wettelijke basis om op korte termijn landelijke tarieven dwingend vast te stellen en op te leggen. De Landsadvocaat bevestigt dit. Gegeven de urgentie van het vraagstuk is onderzocht op welke andere wijze afspraken kunnen worden gemaakt over de toepassing van reële landelijke tarieven op korte termijn, b.v. in de vorm van een convenant.
- De Landsadvocaat (LA) geeft aan dat bindende afspraken (b.v. met een convenant) niet mogelijk zijn omdat deze niet sporen met de beleidsvrijheid van gemeenten ingevolge de Jeugdwet. Bindende afspraken over een landelijk tarief kunnen alleen plaatsvinden bij of krachtens AMvB. Ook zouden bindende afspraken door GI's spanning oproepen met het mededingingsrecht, omdat GI's kwalificeren als ondernemingen. In de Hervormingsagenda Jeugd is een beleidslijn opgenomen om te komen tot landelijke tarieven. Onderdeel van de uitwerking van deze beleidslijn is de daarvoor noodzakelijke wet- en/of regelgeving.
  De LA adviseert om een landelijk tarief in de vorm van een handreiking vorm te geven, die het Rijk vaststelt. Gemeenten kunnen die als niet-verplichtende model-afspraak gebruiken om reële tarieven vorm te geven.
- Vervolgens kunnen er met de VNG wel bestuurlijke afspraken worden gemaakt, waarbij de VNG aangeeft dat zij gemeenten adviseert om de handreiking te gebruiken en op deze wijze een reëel tarief te hanteren. Dit laat de wettelijke beleidsvrijheid van gemeenten onverlet, evenals de ruimte voor GI's om zelfstandig prijzen te hanteren. Gemeenten hebben aangegeven het belangrijk te vinden om de huidige hoge werkdruk in de jeugdbescherming aan te pakken en geven aan dat ze met het hanteren van een reëel landelijk tarief een adequate bekostiging kunnen realiseren voor een goede uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering.
- Met de VNG zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over het hanteren van een landelijk tarief en is op basis van de rapporten van KPMG en Significant een concrete 'modelhandreiking landelijk tarief en bekostiging' opgesteld ten behoeve van individuele en collectieve onderhandelingen door gemeenten met GI's. Partijen hebben ook afspraken gemaakt over het monitoren van de uitvoering en werking van de handreiking en het onderhoud daarvan. De gecertificeerde instellingen hebben aangegeven deze ontwikkeling te steunen en te willen bijdragen aan onderhoud en monitoring t.b.v. het landelijke tarief.

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
18 oktober 2023

Ons kenmerk
4893897

- In totaal is € 60 mln. nodig om het landelijk tarief in te voeren. Het Rijk draagt m.i.v. 2024 structureel € 30 mln. per jaar bij aan de verhoging van de tarieven. Deze bijdrage wordt – passend bij de bestuurlijke verhoudingen - overgeheveld naar de Algemene Uitkering van het gemeentefonds. Gemeenten dragen m.i.v. 2024 € 25 mln. p/j en vanaf 2025 € 30 mln. p/j bij, mits de daling van het aantal cliënten per 1 januari 2024 daartoe de financiële ruimte biedt. De trend is nog steeds dalend in 2023.
- De structurele Rijksbijdrage van €30 mln. wordt gedekt uit de €50 mln. die het kabinet bij Voorjaarsnota 2023 structureel beschikbaar heeft gesteld voor versterking van de jeugdbescherming. Omdat de behandeling van de begroting 2024 van Justitie en Veiligheid gepland staat in de week van 6-8 februari 2024, heeft u de Kamer op 19 september 2023 geïnformeerd over de nieuwe beleidsuitgaven in deze begroting. De 50 mln. voor versterking jeugdbescherming is hier onderdeel van. Gezien de urgentie van de problematiek in de jeugdbescherming kunt u niet wachten op de vaststelling van de begroting door het Parlement en nu reeds afspraken maken over een landelijk tarief en de structurele Rijksbijdrage van 30 mln. Cf. art 2.25.2 van de Comptabiliteitswet moet u de Kamer hierover informeren. Een passage hiertoe is in de brief opgenomen.
- Vervolgstappen zijn dat er met VWS voorbereidingen worden getroffen voor het aanmaken van een wettelijk instrument en dat er afspraken worden gemaakt met een onafhankelijke onderhoudspartij om de Handreiking actueel te houden.

De bestuurlijke afspraken en de onderliggende documenten worden op 23 oktober door partijen vastgesteld en daarna separaat naar de Kamer gezonden.

Signalen Jeugdbeschermingsketen – oktober 2023
Het signalement van de IGJ verschijnt op woensdag 18 oktober, in de week voorafgaand aan het commissiedebat Jeugdbescherming. In de brief is een reactie opgenomen op deze publicatie.
De volgende onderwerpen komen aan de orde in het signalement:

- Wacht- en doorstroomlijsten bij de jeugdbescherming zijn niet opgelost;
- De gevolgen van de crisis in de jeugdbeschermingsketen zijn zichtbaar bij calamiteiten en geweldsincidenten;
- Jeugdbescherming gaat door met werken met handelingsperspectief;
- Ontbreken van passende hulp: Beeld van Bovenregionale Expertisenetwerken;
- Keurmerkinstituut is onvoldoende transparant in afwegingen bij certificering jeugdbescherming.

De punten die de IGJ adresseert zijn herkenbaar. Op de aanpak wachtlijsten en het rapport van de IGJ over het Keurmerkinstituut wordt in de brief uitgebreid ingegaan. Het doorgaan met werken met het handelingsperspectief moet opnieuw worden geëvalueerd door de GI’s, met meer aandacht voor wat deze werkwijze betekent voor kinderen en gezinnen.
In het deel van het signalement dat gaat over de gevolgen van de crisis in de jeugdbeschermingsketen die zichtbaar zijn bij calamiteiten en geweldsincidenten wordt een aantal casussen beschreven. Die zijn schrijnend. Ze maken duidelijk hoe belangrijk het is dat de situatie in de jeugdzorg verbeterd moet worden. De maatregelen in deze brief dragen daaraan bij. De implementatie van de

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
18 oktober 2023

Ons kenmerk
4893897

Hervormingsagenda en het Toekomstscenario moeten bijdragen aan structurele verbeteringen.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

Met deze brief informeert u de Kamer over een breed aantal jeugdbeschermingsonderwerpen in aanloop naar het commissiedebat Jeugdbescherming op 25 oktober, met de commissie JenV. Het is het laatste debat dat u met de commissie JenV in de huidige samenstelling voert over de jeugdbescherming.

U doet in de brief de volgende moties en toezeggingen af:
- Motie van de leden Raemakers – Beukering-Huijbregts over een vervolg op het Actieplan (Kamerstukken II 2022-2023 31 839, nr. 840).
- Motie het lid Van Haga over het schrappen van alle niet strikt noodzakelijke administratieve regels en werkzaamheden voor jeugdbeschermers (Kamerstukken II, 2022/2023, 31 839 nr. 928).
- Motie van het lid Mutluer over oplossingen uitwerken voor de hoge werkdruk en grote tekorten in de jeugdzorg (Kamerstukken II, 2022/2023, 31 839, nr. 935)
- Motie van het lid Peters over bezien welke andere bekostigingsvormen passend zijn voor gecertificeerde instellingen. (Kamerstukken II, 2022/2023, 31 839 nr. 899).
- Toezegging aan het lid Maeijer (PVV) over een zaak van een moeder van wie de kinderen zonder machtiging uit huis werden geplaatst. (TZ202307-143).
- Toezeggingen aan lid Verkuijlen (VVD) om meer inzicht te krijgen in hoe het feitenonderzoek verbetert. (Toezeggingen gedaan tijdens Plenair debat Jeugdbescherming d.d. 15 september 2022 en tijdens Plenair debat Hervormingsagenda d.d. 27 juni 2023).

4.2 Financiële overwegingen

Voor beleidsvoorstellen boven de 20 miljoen euro moet onderstaande tabel worden toegevoegd aan de brief als toelichting op de inzet van de middelen voor het landelijk tarief. Dit om te voldoen aan artikel 3.1 Comptabiliteitswet.

Beleidskeuze uitgelegd Onderbouwing doeltreffend, doelmatig en evaluatie (CW 3.1)	
1. Doel	Het verlagen van de werkdruk voor jeugdbeschermers en jeugdreclasseerders zodat zij voldoende tijd en ruimte hebben om hun wettelijke taak – het beschermen van de meest kwetsbare kinderen - adequaat uit te kunnen voeren.
2. Beleidsinstrument(en)	Het Rijk maakt bestuurlijke afspraken met de gemeenten over een (reëel) landelijk tarief en stelt een modelhandreiking 'landelijk tarief en

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
18 oktober 2023

Ons kenmerk
4893897

	bekostiging' beschikbaar.
3A. Financiële gevolgen voor het Rijk	Het Rijk stelt m.i.v. 2024 € 30 mln. per jaar beschikbaar voor de verlaging van de workload van de jeugdbescherming.
3B. Financiële gevolgen voor de maatschappelijke factoren	De gemeenten dragen m.i.v. 2024 € 25 mln. p/j en m.i.v.2025 € 30 mln. p/j bij, mits de daling van het aantal cliënten per 1 januari 2024 daartoe de financiële ruimte biedt.
4. Nagestreefde doeltreffendheid	Het hogere reële tarief biedt de jeugdbeschermer meer tijd/uren en ruimte per kind om de meest kwetsbare kinderen die in hun ontwikkeling worden bedreigd, goed te beschermen en deze gezinnen te ondersteunen. Hiermee wordt de nu te hoge werkdruk aanzienlijk verlaagd.
5. Nagestreefde doelmatigheid	Door het hoge personeelsverloop en ziekteverzuim maakt de GI nu hoge kosten voor de uitvoering van de wettelijke maatregelen. Ook is sprake van wachtlijsten. Het landelijke tarief is gebaseerd op prestatiebeschrijvingen o.b.v. geldende wet- en regelgeving en onafhankelijk onderzoek van KPMG naar de gemiddelde kosten van een Gecertificeerde Instelling (GI). Beoogd wordt dat in 2 jaar de GI's de bedrijfsvoering op basis van de gemiddelde kosten inrichten.
6. Evaluatieparagraaf	In de bestuurlijke afspraken zijn afspraken opgenomen over continue monitoring over de toepassing van de handreiking en de effecten hiervan. Ook wordt geregeld dat op de handreiking periodiek onderhoud wordt gepleegd om de tarieven actueel te houden. Onderhoud en monitoring worden bij een onafhankelijke organisatie belegd.

4.4 Krachtenveld

De verschillende passages in de brief zijn voorgelegd aan en afgestemd met betrokken organisaties, waaronder RvdK, IGJ, IJenV, KMI en Jeugdzorg Nederland. Ook is er afstemming geweest met, VWS BZK, MFin en de IRF.
De afspraken over het landelijk tarief jeugdbescherming zijn tot stand gekomen in bestuurlijke overleggen met de VNG en de staatssecretaris van VWS.

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen

Datum
18 oktober 2023

Ons kenmerk
4893897

4.6 Uitvoering

Uitvoerbaarheidstoets decentrale overheden (UDO)
De gemeentewet schrijft voor dat over beleidsvoornemens die de gemeenten raken, overleg moet worden gevoerd met de gemeenten over de uitvoerbaarheid van de beleidsvoornemens waaronder de financiële gevolgen. Zowel bij de start als de uitvoering van het traject om te komen tot een lagere workload/landelijk tarief is intensief overleg gevoerd met de VNG en een afvaardiging van gemeenten, waarna Rijk en VNG een bestuurlijk akkoord hebben gesloten. Beide partijen zijn overtuigd van de noodzaak om de workload van de gecertificeerde instellingen te verlagen. Daarbij is - passend bij de bestuurlijke verhoudingen - gekozen voor een handreiking als noodzakelijke tussenoplossing tot aan de invoering van een wettelijke regeling. De VNG zal haar leden adviseren deze handreiking toe te passen. Om dat te bevorderen zal de VNG haar informatiekanalen en communicatiemiddelen inzetten en ook het gesprek aangaan met haar leden als die de handreiking niet volgen. In het bestuurlijke akkoord zijn ook afspraken gemaakt over de dekking van de kosten (60 miljoen) van het gewenste landelijke tarief, mede in relatie tot de hervormingsagenda Jeugd. Het Rijk draagt structureel € 30 mln. bij aan de verlaging van de workload. Deze bijdrage zal op verzoek van gemeenten in de vorm van een Algemene Uitkering (AU) aan de gemeenten worden verstrekt. Gemeenten geven aan hiermee het beste recht te kunnen doen aan de inspanningen van de gemeenten. Gemeenten dragen met ingang van 2024 structureel € 25 mln. bij aan de dekking van de benodigde middelen. Het resterende deel van de kosten worden gedekt uit de daling die zich in de 2e helft van 2023 voordoet. Indien uit de monitoring blijkt dat de gerealiseerde daling en de verwachte daling uit elkaar lopen zal in een bestuurlijk overleg bij de nieuwe situatie worden stil gestaan en naar passende oplossingen worden gezocht. Op de wijze heeft het Rijk invulling gegeven aan de vereisten van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO); passend bij de omvang van dit beleidsvoornemen.

4.8 Communicatie

De brief is afgestemd met Directie Communicatie. In overleg met u en de beleidsdirectie wordt nadere invulling gegeven aan communicatie over de onderdelen van deze brief. De communicatieboodschap over het landelijk tarief is afgestemd met VNG en VWS.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

5.2 Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.